Kniha: Proces (Franz Kafka)

Předmět: Český jazyk – rozbor díla

Přidal(a): Lucille

Franz Kafka

- žid
- předchůdce existencionalismu
- úředník, slavný až po smrti, kdy místo toho, aby díla spálil, je jeho přítel Max Brod zveřejnil
- tyranský otec à depresivní, nenápadný, slabý, divný denní režim, zemřel na tuberkulózu
- tematizuje konflikt s mocí; absurditu lidské existence (bezdůvodnost lidského bytí)
- řazen k expresionismu, surrealismu, existencionalismu.

Další díla:

- Ortel
- Zámek
- Proměna

Literárně historický kontext

Existencialismus

- cílem života je smrt
- klade důraz na individualismus

- do života jsme nesvobodně vrženi a naše nesvoboda spočívá v nutnosti rozhodování se
- svými činy sami ovlivňujeme svůj život

Expresionismus

- vznikl jako protiklad impresionismu a naturalismu tzn. odmítl umění zobrazující skutečnost i umění snažící zprostředkovat skutečnost pomocí dojmů
- jeho hlavním cílem je vyjádřit vlastní prožitky a vlastní pocity
- pro zvýšení efektu prožitku často dochází k deformaci reality.
- nadčasový autor-prvky surrealismu, pražská německá literatura, ztracená generace

Další autoři tohoto období:

- Franz Werfel
- Gustav Meyrink
- Egon Ervín Kisch

Rozbor díla: Proces

Druh & žánr:

- epika
- román s autobiografickými prvky; psychologický román

Téma a motiv:

- **téma**:
  - kritika byrokracie, bezmocnost, izolovanost
  - pocity vyřazenosti a izolovanosti; ukončení jsou tragická a bezvýchodná
  - anonymní zlo, absurdita, odcizení, samota, strach – proces se nedá zastavit,

jakmile jednou začneš přemýšlet, jestli žiješ správně

Myšlenka:

- dílo je podobenstvím (paralelou) o anonymní zlé síle, která ničí lidi

Časoprostor:

- století
- blíže neurčeno nekonkrétní místo, určité znaky Prahy
- absurdní stísněné prostory výslechů (nedá se tam dýchat)

Kompozice:

- druhou částí románu je sekce Fragmenty
- 10 kapitol, obsahuje i další, ale ty jsou nedokončeny
    - jejich pořadí určil Max Brod – ještě dnes se hodně spekuluje o některých pořadích

Vypravěč:

- er-forma; neutrální postavení
- popisuje výhradně pocity a myšlenkové pochody
- líčení děje neutrálně a stroze i ve vypjatých a krutých situacích

Postavy:

Prostředí a postavy charakterizovány jen mlhavě; jména záměrně označena jen iniciálou (neurčitost – může se to stát i nám)

- **Josef K** – neurčitý člověk (moc o něm nevíme), který se octne v mašinérii byrokracie, svou nevinu nemůže dokázat, ale ani vyloučit; bezbranný, není schopen pochopit nepochopitelné, jeho vzhled je neurčitý, mlhavý a stereotypní; emočně plochý; žije mechanicky – strojově; zvláštní vztah k ženám:
    - *psychický vývoj postoje Josefa k procesu*
- **Elsa** – číšnice, přítelkyně Josefa K; v ději přímo nevystupuje, jen v myšlenkách Josefa K
- **Franz a Vilém** – muži, kteří zatknou Josefa K
- **advokát Huld** – Josefův advokát, přítel jeho strýce; je však nemocný a obhajobu vede z postele
- **strýc Albert** – Josefův strýc, který se mu snaží pomoc; zobrazuje naivitu
- **Lenka** – ošetřovatelka advokáta Hulda; podle ní by se měl Josef K přiznat
- další postavy (malíř – chce mu pomoci, má styky u soudu; nabídne mu vyšší úroveň nahlédnutí do zákona)

Vyprávěcí způsoby:

- nevzrušené vyprávění, jazykově nezaujaté; vypravěč je k osudu lhostejný
- vše popisuje s klidem (i popravu)

Typy promluv:

- dialogy, monology i prostý popis děje
- poslední kapitola monologem – autor hovoří sám se sebou

Jazyk, tropy a figury:

- jazyk používá spisovný = hutný (pevný) – jak v mluvě postav tak i u vypravěče
- odborné termíny: v oboru právnickém
- bez slangových a hovorových výrazů i bez archaismů à srozumitelné pro čtenáře
- metafora, metonymie, přirovnání, ironie: v osudu, personifikace

Děj:

Josef K., prokurista banky v nejmenovaném městě (ale s jistými pražskými znaky), je v den svých 30. narozenin zatčen. Nikdo mu nesdělí důvod zatčení ani obvinění, které je zřejmě vážné, a které proti němu vznesl neznámý soud. Zatím je ponechán na svobodě a jen občas je předvolán k podrobnému vyšetřování, jež se koná na zaprášené půdě odlehlého činžáku. Josef K. zpočátku považuje obžalobu (jíž sám nezná) za nesmyslnou, cítí se nevinen a snaží se zlehčovat svůj případ. Později se snaží různými prostředky soudní řízení ovlivnit. Vyhledává pomoc u advokáta, obchodníka, …. a malíře, který má styky se soudem. Dozvídá se, že soud je vlastně široce rozvětvená neprůhledná organizace,která neuznává hmatatelné důvody neviny.Vždy je přesvědčen o vině obžalovaného a žádá doznání. Při náhodné návštěvě v chrámu se Josef K. setkává s knězem, který mu vykládá příběh o člověku, který po celý život čekal před dveřmi zákona, aniž by vstoupil. Josef K. nikdy nespatří své soudce, ani neslyší rozsudek, náhle se ocitá v postavení člověka osaměle a beznadějně bloudícího v labyrintu. V předvečer svých 31. narozenin ho dva muži odvádějí z bytu a v opuštěném lomu nad ním vykonají ortel ranou nožem do srdce. Umírá „jako pes“.

Děj se odehrává v nejmenovaném městě (znaky Prahy) .Během příběhu se ocitáme na soudě, v bance, v bytě soudce, ve velechrámu a v pokojích penzionu. Prostředí i postavy jsou jen mlhavě charakterizovány. Otřesné situace jsou líčeny nevzrušeně, chladně registrujícím monotónním stylem. V knize je popsáno období jednoho roku, tedy čas trvání procesu. Dílo se nejspíše odehrává v době autorova života,tedy 20.století.

Dílo představuje válku v době míru – válku člověka se sebou samým a především s odlidštěnými byrokratickými institucemi, které jsou hluché k problémům obyčejného člověka.